

Міністерство освіти і науки України  
Сумський національний аграрний університет  
Факультет агротехнологій та природокористування  
Кафедра захисту рослин ім. А.К. Мішньова

**Робоча програма (силабус) освітнього компонента**

**ЕПІФІТОЛОГІЯ**  
(вибірковий)

Реалізується в межах освітньої програми

**ЗАХИСТ І КАРАНТИН РОСЛИН**

за спеціальністю 202 «Захист і карантин рослин»  
(шифр, назва)

на другому рівні вищої освіти (магістерському)


Суми - 2021

Розробник:



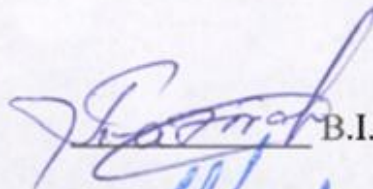
О.М. Бакуменко, к.с.-г.н., доцент кафедри захисту

рослин ім. А.К. Мішньова

Розглянуто, схвалено та затверджено на засіданні кафедри захисту рослин ім. А.К. Мішньова	протокол від <u>21.06.2021</u> № <u>27</u>
	Завідувач кафедри  <b>В.А. Власенко</b>

**Погоджено:**

Гарант освітньої програми



В.І. Татарінова

Декан факультету агротехнологій та  
природокористування



І.М. Коваленко

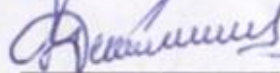
Рецензія на робочу програму (додається) надана:

член проєктної групи



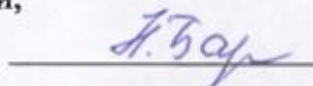
В.А. Власенко

представник групи забезпечення



В.М. Деменко

Методист відділу якості освіти,  
ліцензування та акредитації



(Г. Баранік)

(підпис)

(ПІБ)

Зареєстровано в електронній базі: дата: 26.08. 2021 р.

Інформація про перегляд робочої програми (силабусу):

Навчальний рік, в якому вносяться зміни	Номер додатку до робочої програми з описом змін	Зміни розглянуто і схвалено		
		Дата та номер протоколу засідання кафедри	Завідувач кафедри	Гарант освітньої програми
2022-2023	без змін Додаток №1	06.06.2022 №10	Власенко, В.А.	Татарінова
2022-2024	Додаток №2	5.06.2023		

## 1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

1.	Назва ОК	Епіфітотіологія								
2.	Факультет/кафедра	Агротехнологій та природокористування / Захисту рослин ім. А.К. Мішньова								
3.	Статус ОК	Вибірковий								
4.	Програма/Спеціальність (програми), складовою яких є ОК	Захист і карантин рослин / 202 – Захист і карантин рослин								
5.	ОК може бути запропонований для (для вибіркової ОК)	Здобувачів за спеціальностями галузі 20 Аграрні науки та продовольство першого-третього рівнів вищої освіти								
6.	Рівень НРК	7 рівень								
7.	Семестр та тривалість вивчення	2 семестр, 15 тижнів ЗР 2001-1 м								
8.	Кількість кредитів ЄКТС	5,0								
9.	Загальний обсяг годин та їх розподіл	Загальний обсяг годин	Контактна робота (заняття)						Самостійна робота	
			Лекційні		Практичні		Лабораторні			
			денна	заоч.	денна	заоч.	денна	заоч.	денна	заоч.
		150	30	-	30	-	-	-	90	-
10.	Вид контролю	Іспит								
11.	Мова навчання	Українська								
12.	Викладач/Координатор освітнього компонента	Бакуменко Ольга Миколаївна								
13.	Контактна інформація	<p>Доцент кафедри захисту рослин ім. А.К. Мішньова кабінет 23 корпусу кафедри захисту рослин ел. адреса: <a href="mailto:olha.bakumenko@snau.edu.ua">olha.bakumenko@snau.edu.ua</a> <a href="mailto:lady.bakumenko@email.ua">lady.bakumenko@email.ua</a> Профайл викладача - <a href="https://agro.snau.edu.ua/kafedri/kafedra-zaxistu-roslin-im-docenta-mishnova-a-k/sklad-kafedri/bakumenko-olga-mikola%20%97vna/">https://agro.snau.edu.ua/kafedri/kafedra-zaxistu-roslin-im-docenta-mishnova-a-k/sklad-kafedri/bakumenko-olga-mikola%20%97vna/</a> Консультації: очна - щовівторка 13<sup>00</sup>-14<sup>00</sup>; онлайн через Zoom, Viber - щосереди з 16.00 до 17.00</p>								
14.	Загальний опис освітнього компонента	<p>Епіфітотіологія є однією з фундаментальних основ захисту і карантину рослин, теоретичним підґрунтям управління фітосанітарним станом посівів та агроландшафтів. Вирішуючи проблеми формування екологічно збалансованого сільського господарства, епіфітотіологія сприяє зростанню виробництва та підвищенню якості продукції рослинництва шляхом попередження недобору врожаю через шкідливі організми (біологічні стресори). Епіфітотіологія має за мету проаналізувати різні заходи захисту рослин від хвороб на основі інтенсивності наростання інфекції і взаємозв'язку між кількістю інфекційного початку і розвитком хвороби, визначити вплив селекції та застосування фунгіцидів на стійкість до хвороб і перебіг процесу обмеження та ліквідації епіфітотій. Стратегія боротьби з шкідливими організмами на</p>								

		епіфітотичній основі дозволяє розвивати захист рослин як єдину наукову і практичну дисципліну екологічного профілю, уникати її одностороннього розвитку.
15.	Мета освітнього компонента	<p>Метою навчальної дисципліни є дати студентам знання щодо життєвих тенденцій розвитку основних груп патогенних організмів, які спричиняють епіфітотії та сформувати навички з визначення можливих причин раптового зростання їх кількості. У ході вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен оволодіти наступними компетентностями:</p> <p>ЗК06. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>ЗК 08. Здатність навчати, контролювати і оцінювати професійні навички працівників, задіяних у виконанні заходів із захисту і карантину рослин.</p> <p>СК03. Здатність використовувати ефективні методики визначення та ідентифікації шкідливих організмів, проводити фітосанітарну діагностику хвороб рослин, комах, кліщів, нематод, гризунів та бур'янів за стадіями розвитку і етапами органогенезу рослин.</p> <p>СК07. Здатність виявляти закономірності розвитку і поширення шкідливих організмів в умовах північносхідного Лісостепу України і розробляти технологічні регламенти ефективного контролю комплексу шкідливих організмів із оптимізованими науково обґрунтованими концепціями захисту і карантину рослин.</p>
16.	Передумови вивчення ОК, зв'язок з іншими освітніми компонентами ОП	Без обмежень
17	Політика академічної доброчесності	<p><b>Академічна доброчесність</b> у СНАУ регулюється низкою нормативних документів, які розміщені на офіційному сайті ЗВО <a href="https://snau.edu.ua/viddil-zabezpechennya-yakosti-osviti/zabezpechennya-yakosti-osviti/akademichna-dobrochesnist/">https://snau.edu.ua/viddil-zabezpechennya-yakosti-osviti/zabezpechennya-yakosti-osviti/akademichna-dobrochesnist/</a>.</p> <p>Ці документи визначають академічну доброчесність та містить вказівки щодо процедури, якої слід дотримуватися, коли учасник освітнього процесу порушив академічну доброчесність.</p> <p>Такі дії, як плагіат, видавання себе за іншу особу, шахрайство, фабрикація, фальсифікація, самоплагіат, обман, необ'єктивне оцінювання вважаються прямим порушенням академічної доброчесності та спричиняють суворі покарання:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– повторне проходження оцінювання (контрольної роботи, іспиту, заліку тощо);</li> <li>– повторне проходження навчального курсу;</li> <li>– попередження;</li> <li>– винесення догани;</li> <li>– відрахування з університету (ст. 48 Закону України «Про освіту»).</li> </ul> <p><b>Політика курсу</b></p> <p>Студенту рекомендовано не пропускати заняття, мати відповідний зовнішній вигляд, старанно виконувати завдання, активно брати участь у навчальному процесі. У разі відсутності через хворобу надати відповідну довідку. Пропущені заняття відпрацьовувати у визначений час за попередньою домовленістю з викладачем. Вітається використання інших джерел з альтернативними поглядами</p>

		<p>на ті чи інші питання задля формування продуктивної дискусії з проблем навчальної дисципліни. Обов'язковою вимогою є дотримання норм академічної доброчесності.</p> <p>Здобувачі вищої освіти повинні планомірно та систематично засвоювати навчальний матеріал. Активно працювати під час практичних занять, брати участь в обговорення дискусійних питань та кейсів, повною мірою долучатись до активних форм навчання. Для одержання високого рейтингу необхідно виконувати наступні умови:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– не пропускати навчальні заняття, не запізнюватись;</li> <li>– активно брати участь у навчальному процесі;</li> <li>– своєчасно виконувати навчальні завдання;</li> <li>– осмислювати, аналізувати, розуміти навчальний матеріал;</li> <li>– не відволікатися на сторонні справи під час занять;</li> <li>– з повагою ставитись до думки інших здобувачів вищої освіти;</li> <li>– не користуватися гаджетами під час занять без дозволу викладача;</li> <li>– приділяти достатню увагу самостійній роботі;</li> <li>– для нарахування додаткових балів та підвищення рейтингу з дисципліни здобувачі вищої освіти можуть брати участь у наукових конференціях, підготувати наукову статтю тощо.</li> </ul> <p>Критеріями оцінювання знань за поточний контроль є успішність освоєння знань та набутих навичок на лекціях та практичних заняттях, що включає здатність здобувача вищої освіти засвоювати категорійний апарат, навички узагальненого мислення, логічність та повноту викладання навчального матеріалу, активність роботи на практичних заняттях, рівень знань за результатами опитування, самостійне опрацювання тем у цілому чи окремих питань. Сумарна кількість рейтингових балів за вивчення освітнього компонента за семестр розраховується як сума балів, отриманих за результатами поточного та підсумкового контролів. Максимальна сума балів за семестр складає 100 балів.</p> <p>Індивідуальні завдання, письмові роботи, надані з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (15 % від загальної суми балів за конкретне заняття).</p> <p>Інклюзивність навчального процесу для осіб з особливими потребами застосовується з урахуванням їхніх можливостей та потреб (дистанційне навчання в системі Moodle тощо).</p>
18.	Посилання на курс у системі Moodle	<a href="https://cdn.snau.edu.ua/moodle/course/view.php?id=1415">https://cdn.snau.edu.ua/moodle/course/view.php?id=1415</a>

## 2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ ТА ЇХ ЗВ'ЯЗОК З ПРОГРАМНИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ НАВЧАННЯ

Результати навчання за ОК:	Програмні результати навчання, на досягнення яких спрямований ОК (зазначити номер згідно з нумерацією, наведеною в ОП)	Як оцінюється РНД
----------------------------	--	-------------------

		<b>ПРН 5</b> Обирати, розробляти і застосовувати з урахуванням новітніх досягнень науки і виробництва ефективні методи захисту рослин від шкідливих організмів з використанням інформації щодо фітосанітарного стану, прогнозів, екологічної ситуації і економічної доцільності.			
		<b>ПРН 6</b> Розробляти програми і здійснювати польові, вегетаційні і лабораторні дослідження із захисту рослин у непередбачуваних умовах з використанням сучасної апаратури і обчислювальних засобів.			
		<b>ПРН 12</b> Володіти на операційному рівні методами спостереження, опису, ідентифікації, класифікації, культивування об'єктів агробіоценозів та підтримання їх стабільного функціонування.			
					<b>Результати навчання спрямовані на поглиблення фахових компетентностей</b>
ДРН 1. Володіти сучасними методологіями з визначення та ідентифікації шкідливих організмів, проводити діагностику хвороб рослин за стадіями розвитку і етапами органогенезу рослин	+		+		Тест множинного вибору та індивідуальне завдання. Презентація, доповідь. Письмовий екзамен. Невеликі тести (до 5 хв.). Уважна перевірка та аналіз виконаних завдань. Обговорення обраних шляхів розв'язання проблеми. Усні презентації, самооцінювання та взаємооцінювання. Оволодіння навичками і вміннями при спостереженні. Спостереження за здобувачами у процесі виконання завдань
ДРН 2. Володіти спеціальними знаннями з захисту та карантину рослин що сприятимуть можливості прогнозувати розвиток епіфітотій та проводити і організовувати вчасно технологічні заходи профілактики розвитку епіфітотій	+		+		Тест множинного вибору та індивідуальне завдання. Презентація, доповідь. Письмовий екзамен. Невеликі тести (до 5 хв.). Співпраця здобувачів у групі та здатність працювати зосереджено. Уважна перевірка та аналіз виконаних завдань. Індивідуальні бесіди про результати виконаних завдань. Обговорення обраних шляхів розв'язання проблеми. Усні презентації, самооцінювання та взаємооцінювання. Оволодіння навичками і вміннями при спостереженні. Спостереження за здобувачами у процесі виконання завдань
ДРН 3. Здатність розробляти комплексні заходи із захисту і карантину рослин для підприємств, установ, організацій усіх форм власності.	+				Доповідь з презентацією, підсумковий екзамен. Невеликі тести (до 5 хв.). Співпраця здобувачів у групі та здатність працювати зосереджено. Уважна перевірка та аналіз виконаних завдань. Індивідуальні бесіди про результати виконаних завдань. Захист практичних робіт. Аналіз фахових текстів чи даних. Обговорення обраних шляхів розв'язання проблеми. Усні презентації, самооцінювання та взаємооцінювання. Оволодіння навичками і вміннями при спостереженні. Спостереження за здобувачами у процесі виконання

					завдань
ДРН 4. Уміти координувати, інтегрувати та удосконалювати процеси під час проведення профілактичних заходів щодо виникнення епіфітотій.	+				Тест множинного вибору та індивідуальне завдання. Презентація, доповідь. Письмовий екзамен. Невеликі тести (до 5 хв.). Співпраця здобувачів у групі та здатність працювати зосереджено. Уважна перевірка та аналіз виконаних завдань. Захист практичних робіт. Обговорення обраних шляхів розв'язання проблеми. Оволодіння навичками і вміннями при спостереженні. Спостереження за здобувачами у процесі виконання завдань
ДРН 5. Здатність виявляти закономірності розвитку і поширення хвороб рослин і розробляти науково-обґрунтовані, науково-організаційні основи застосування заходів захисту і карантину рослин.		+	+		Тест множинного вибору та індивідуальне завдання. Презентація, доповідь. Письмовий екзамен. Невеликі тести (до 5 хв.). Співпраця здобувачів у групі та здатність працювати зосереджено. Уважна перевірка та аналіз виконаних завдань Індивідуальні бесіди про результати виконаних завдань. Обговорення обраних шляхів розв'язання проблеми, самооцінювання та взаємооцінювання. Оволодіння навичками і вміннями при спостереженні. Спостереження за здобувачами у процесі виконання завдань.
ДРН6. Організувати та планувати агротехнічні, імунологічні, хімічні та біологічні заходи захисту рослин від хвороб, обґрунтовувати доцільність використання хімічних та біологічних засобів захисту рослин від хвороб залежно від фітосанітарного стану посівів				+	Тест множинного вибору та індивідуальне завдання. Презентація, доповідь. Письмовий екзамен. Невеликі тести (до 5 хв.). Співпраця здобувачів у групі та здатність працювати зосереджено. Уважна перевірка та аналіз виконаних завдань Індивідуальні бесіди про результати виконаних завдань. Обговорення обраних шляхів розв'язання проблеми, самооцінювання та взаємооцінювання. Оволодіння навичками і вміннями при спостереженні. Спостереження за здобувачами у процесі виконання завдань.
ДРН7. Орієнтуватися в типах та факторах, які впливають на розвиток хвороб, їх діагностичні ознаки, освоєння методів ідентифікації патогенів, біологічні та екологічні особливості розвитку хвороб рослин, визначати за діагностичними ознаками в лабораторних та польових				+	Тест множинного вибору та індивідуальне завдання. Презентація, доповідь. Письмовий екзамен. Невеликі тести (до 5 хв.). Співпраця здобувачів у групі та здатність працювати зосереджено. Уважна перевірка та аналіз виконаних завдань Індивідуальні бесіди про результати виконаних завдань. Обговорення обраних шляхів розв'язання проблеми, самооцінювання та взаємооцінювання. Оволодіння



умовах найбільш поширені та шкідливі хвороби сільськогосподарських культур					навичками і вміннями при спостереженні. Спостереження за здобувачами у процесі виконання завдань.
ДРН8. Орієнтуватися в закономірностях місця резервації та зберігання збудників хвороб, збору даних для складання прогнозів розвитку шкідливих хвороб в залежності від погодних умов, визначення розмірів втрат врожаю сільськогосподарських рослин від хвороб різної етіології.				+	Тест множинного вибору та індивідуальне завдання. Презентація, доповідь. Письмовий екзамен. Невеликі тести (до 5 хв.). Співпраця здобувачів у групі та здатність працювати зосереджено. Уважна перевірка та аналіз виконаних завдань. Індивідуальні бесіди про результати виконаних завдань. Обговорення обраних шляхів розв'язання проблеми, самооцінювання та взаємооцінювання. Оволодіння навичками і вміннями при спостереженні. Спостереження за здобувачами у процесі виконання завдань.

### 3. ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ)

Тема. Перелік питань, що будуть розглянуті в межах теми	Розподіл у межах загального бюджету часу				Рекомендована література
	Аудиторна робота			Самостійна робота	
	Лк	Пз	Лаб.з		
	ден.	ден.	ден.		
<b>Модуль 1. Передумови виникнення епіфітотій</b>					
<b>Тема 1.</b> Епіфітотіологія як наука	2			6	1-27, електронні ресурси, додаткові джерела та програмне забезпечення
<b>Тема 2.</b> Епіфітотії та їх динаміка	2			6	1-27, електронні ресурси, додаткові джерела та програмне забезпечення
<b>Тема 3.</b> Чинники виникнення епіфітотій	2	2		6	1-27, електронні ресурси, додаткові джерела та програмне забезпечення
<b>Тема 4.</b> «Трикутник хвороби»	2	2		6	1-27, електронні ресурси, додаткові джерела та програмне забезпечення
<b>Тема 5.</b> Первинні джерела інфекції та шляхи її поширення	2	2		6	1-27, електронні ресурси, додаткові джерела та програмне забезпечення
<b>Тема 6.</b> Вирощування стійких сортів як перспективний метод запобігання епіфітотій	2	2		6	1-27, електронні ресурси, додаткові джерела та програмне забезпечення
<b>Тема 7.</b> Шляхи поширення інфекційного процесу в природі	2	4		6	1-27, електронні ресурси, додаткові джерела та програмне забезпечення
<b>Тема 8.</b> Механізми зараження та патологічний процес у рослин	2	4		6	1-27, електронні ресурси, додаткові джерела та програмне забезпечення
<b>Модуль 2. Особливості інфекційного процесу в рослин та розвиток епіфітотій і їх профілактика</b>					
<b>Тема 9.</b> Спеціалізація патогенів	2	2		6	1-27, електронні ресурси, додаткові джерела та програмне забезпечення
<b>Тема 10.</b> Стійкість рослин до хвороб	2	2		6	1-27, електронні ресурси, додаткові джерела та програмне забезпечення

<b>Тема 11.</b> Методи ідентифікації фітопатогенних організмів	2	2		6	1-27, електронні ресурси, додаткові джерела та програмне забезпечення
<b>Тема 12.</b> Методи обліків та оцінки рослин різних сільськогосподарських культур на стійкість проти хвороб	2	4		6	1-27, електронні ресурси, додаткові джерела та програмне забезпечення
<b>Тема 13.</b> Захист рослин від хвороб	6	4		18	1-27, електронні ресурси, додаткові джерела та програмне забезпечення
<b>Всього</b>	<b>30</b>	<b>30</b>	<b>-</b>	<b>90</b>	

### 3.1. Теми та план лекційних занять

№ з/п	Назва та план теми	Кількість годин
1	<b>Тема 1. Епіфітотіологія як наука</b> 1. Вступ 2. Поняття епіфітотій 3. Роль епіфітотіології для виробництва 4. Умови виникнення епіфітотій	2
2	<b>Тема 2. Епіфітотії та їх динаміка</b> 1. Види епіфітотій 2. Динаміка епіфітотій 3. Затухання епіфітотій 4. Спалахи інфекції 5. Затухання 6. Панфітотії	2
3	<b>Тема 3. Чинники виникнення епіфітотій</b> 1. Температура 2. Світло 3. Вологість	2
4	<b>Тема 4. «Трикутник хвороби»</b> 1. Етапи паразитичного циклу 2. Роль сорту рослини-господаря 3. Роль умов навколишнього середовища	2
5	<b>Тема 5. Первинні джерела інфекції та шляхи її поширення</b> 1. Рослини та рослинні рештки як джерела первинної інфекції 2. Посадковий матеріал 3. Ґрунт та інші джерела інфекції 4. Шляхи поширення інфекції: анемохорія, гідрохорія, зоохорія, антропохорія	2
6	<b>Тема 6. Вирощування стійких сортів як перспективний метод запобігання епіфітотій</b> 1. Поліпшення фітосанітарного стану 2. Поліпшення екологічної ситуації 3. Підтримання ценотичної рівноваги 4. Підвищення економічної ефективності 5. Проблеми та недоліки отримання стійких сортів	2
7	<b>Тема 7. Шляхи поширення інфекційного процесу в природі</b> 1. Роль людини в поширенні інфекції 2. Насіння	2
8	<b>Тема 8. Механізми зараження та патологічний процес у рослин</b> 1. Період до проникнення в рослину 2. Способи проникнення патогенів у рослину	2

	<ul style="list-style-type: none"> <li>3. Період після проникнення патогена в рослину</li> <li>4. Процес зараження рослин</li> <li>5. Вплив факторів довкілля на зараження рослин</li> <li>6. Інкубаційний період</li> <li>7. Латентний період</li> </ul>	
9	<p><b>Тема 9. Спеціалізація патогенів</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>1. Поняття спеціалізації патогенів</li> <li>2. Види спеціалізації</li> <li>3. Філогенетична спеціалізація</li> <li>4. Стадійно-вікова спеціалізація</li> </ul>	2
10	<p><b>Тема 10. Стійкість рослин до хвороб</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>1. Механізми самозахисту рослин</li> <li>2. Фітонциди - перша лінія оборони</li> <li>3. Морфологія і габітус рослин - друга лінія оборони</li> <li>4. «Догляд» від паразита - третя лінія оборони</li> <li>5. Рослинні покриви - четверта лінія оборони</li> <li>6. Захисні речовини клітини - п'ята лінія оборони</li> <li>7. Вроджений імунітет - шоста лінія оборони</li> <li>8. R-білки - остання лінія оборони</li> <li>9. Генетика стійкості. Теорія «ген проти гена»</li> </ul>	2
11	<p><b>Тема 11. Методи ідентифікації фітопатогенних організмів</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>1. Візуальна діагностика і мікроскопіювання</li> <li>2. Виділення чистих культур</li> <li>3. Визначення чистих культур за допомогою секвенування (визначення послідовності нуклеотидів) ділянок геному</li> <li>4. Ідентифікація патогенних мікроорганізмів з використанням молекулярних методів</li> <li>5. Методи, засновані на гібридизації нуклеїнових кислот</li> <li>6. Системи ідентифікації, засновані на взаємодії «антиген - антитіло»</li> <li>7. Ідентифікація бактерій і грибів за складом жирних кислот</li> </ul>	2
12	<p><b>Тема 12. Методи обліків та оцінки рослин різних сільськогосподарських культур на стійкість проти хвороб</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>1. Оцінка за поширеністю хвороби</li> <li>2. Оцінка за інтенсивністю ураження</li> <li>3. Оцінка за типом імунності</li> <li>4. Оцінка за толерантністю</li> </ul>	2
13	<p><b>Тема 13. Захист рослин від хвороб</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>1. Селекція та сорторозміщення хворобостійких сортів</li> <li>2. Внутрішньо-популяційний відбір</li> <li>3. Селекція чистолінійних сортів</li> <li>4. Програми створення сортів з тривалою стійкістю</li> <li>5. Біотехнологічні методи створення стійких сортів</li> </ul>	2
14	<p><b>Тема 14. Захист рослин від хвороб</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>1. Хімічний захист рослин</li> <li>2. Класифікація фунгіцидів</li> <li>3. Особливості застосування контактних фунгіцидів</li> <li>4. Принципи та методи прогнозів розвитку хвороб рослин</li> <li>5. Проблеми резистентності і стратегія застосування системних фунгіцидів</li> <li>6. Значення хімічного захисту рослин для економіки, екології та здоров'я населення</li> </ul>	2
15	<p><b>Тема 15. Захист рослин від хвороб</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>1. Методи біологічного захисту рослин</li> </ul>	2

	1.2 Принципи органічного землеробства 1.3 Біологічний захист рослин 2. Інтегрований захист рослин 2.1. Принципи інтегрованого захисту рослин 2.2. Переваги інтегрованого захисту рослин	
	<b>Разом</b>	<b>30</b>

### 3.2. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	<b>Тема 1.</b> Вивчення стадій епіфітотичного процесу та визначення строків проведення захисних заходів проти іржастих хвороб пшениці.	2
2	<b>Тема 2.</b> Вивчення стадій епіфітотичного процесу та визначення строків проведення захисних заходів проти сажкових хвороб зернових.	2
3	<b>Тема 3.</b> Вивчення стадій епіфітотичного процесу та визначення строків проведення захисних заходів проти корневих гнилей пшениці.	2
4	<b>Тема 4.</b> Вивчення стадій епіфітотичного процесу та визначення строків проведення захисних заходів проти борошнистої роси пшениці.	2
5	<b>Тема 5.</b> Вивчення стадій епіфітотичного процесу та визначення строків проведення захисних заходів проти септоріозу та фузаріозу злаків.	2
6	<b>Тема 6.</b> Вивчення стадій епіфітотичного процесу та визначення строків проведення захисних заходів проти ріжок злаків.	2
7	<b>Тема 7.</b> Вивчення стадій епіфітотичного процесу та визначення строків проведення захисних заходів проти пдямистостей зернових культур.	2
8	<b>Тема 8.</b> Вивчення стадій епіфітотичного процесу та визначення строків проведення захисних заходів проти хвороб кукурудзи.	2
9	<b>Тема 9.</b> Вивчення стадій епіфітотичного процесу та визначення строків проведення захисних заходів проти хвороб соняшнику.	2
10	<b>Тема 10.</b> Вивчення стадій епіфітотичного процесу та визначення строків проведення захисних заходів проти хвороб ріпаку.	2
11	<b>Тема 11.</b> Вивчення стадій епіфітотичного процесу та визначення строків проведення захисних заходів проти хвороб картоплі.	2
12	<b>Тема 12.</b> Вивчення стадій епіфітотичного процесу та визначення строків проведення захисних заходів проти хвороб овочевих культур – огірків, томатів, перцю, баклажанів.	2
13	<b>Тема 12.</b> Вивчення стадій епіфітотичного процесу та визначення строків проведення захисних заходів проти хвороб овочевих культур – цибулі, моркви, столових буряків, капусти.	2
14	<b>Тема 14.</b> Вивчення стадій епіфітотичного процесу та визначення строків проведення захисних заходів проти хвороб зерняткових плодкових культур	2
15	<b>Тема 15.</b> Вивчення стадій епіфітотичного процесу та визначення строків проведення захисних заходів проти хвороб кісточкових плодкових культур	2
	<b>Разом</b>	<b>30</b>

### 3.3. Самостійна робота

№ з/п	Назва та план теми	Кількість годин
1	<b>Тема 1. Епіфітотіологія як наука</b> 1. Вступ 2. Поняття епіфітотій	6

	3. Роль епіфітотіології для виробництва 4. Умови виникнення епіфітотій	
2	<b>Тема 2. Епіфітотії та їх динаміка</b> 1. Види епіфітотій 2. Динаміка епіфітотій 3. Затухання епіфітотій 4. Спалахи інфекції 5. Затухання 6. Панфітотії	6
3	<b>Тема 3. Чинники виникнення епіфітотій</b> 1. Температура 2. Світло 3. Вологість	6
4	<b>Тема 4. «Трикутник хвороби»</b> 1. Етапи паразитичного циклу 2. Роль сорту рослини-господаря 3. Роль умов навколишнього середовища	6
5	<b>Тема 5. Первинні джерела інфекції та шляхи її поширення</b> 1. Рослини та рослинні рештки як джерела первинної інфекції 2. Посадковий матеріал 3. Ґрунт та інші джерела інфекції 4. Шляхи поширення інфекції: анемохорія, гідрохорія, зоохорія, антропохорія	6
6	<b>Тема 6. Вирощування стійких сортів як перспективний метод запобігання епіфітотії</b> 1. Поліпшення фітосанітарного стану 2. Поліпшення екологічної ситуації 3. Підтримання ценотичної рівноваги 4. Підвищення економічної ефективності 5. Проблеми та недоліки отримання стійких сортів	6
7	<b>Тема 7. Шляхи поширення інфекційного процесу в природі</b> 1. Роль людини в поширенні інфекції 2. Насіння	6
8	<b>Тема 8. Механізми зараження та патологічний процес у рослин</b> 1. Період до проникнення в рослину 2. Способи проникнення патогенів у рослину 3. Період після проникнення патогена в рослину 4. Процес зараження рослин 5. Вплив факторів довкілля на зараження рослин 6. Інкубаційний період 7. Латентний період	6
9	<b>Тема 9. Спеціалізація патогенів</b> 1. Поняття спеціалізації патогенів 2. Види спеціалізації 3. Філогенетична спеціалізація 4. Стадійно-вікова спеціалізація	6
10	<b>Тема 10. Стійкість рослин до хвороб</b> 1. Механізми самозахисту рослин 2. Фітонциди - перша лінія оборони 3. Морфологія і габітус рослин - друга лінія оборони 4. «Догляд» від паразита - третя лінія оборони 5. Рослинні покриви - четверта лінія оборони	6

	6. Захисні речовини клітини - п'ята лінія оборони 7. Вроджений імунітет - шоста лінія оборони 8. R-білки - остання лінія оборони 9. Генетика стійкості. Теорія «ген проти гена»	
11	<b>Тема 11. Методи ідентифікації фітопатогенних організмів</b> 1. Візуальна діагностика і мікроскопіювання 2. Виділення чистих культур 3. Визначення чистих культур за допомогою секвенування (визначення послідовності нуклеотидів) ділянок геному 4. Ідентифікація патогенних мікроорганізмів з використанням молекулярних методів 5. Методи, засновані на гібридизації нуклеїнових кислот 6. Системи ідентифікації, засновані на взаємодії «антиген - антитіло» 7. Ідентифікація бактерій і грибів за складом жирних кислот	6
12	<b>Тема 12. Методи обліків та оцінки рослин різних сільськогосподарських культур на стійкість проти хвороб</b> 1. Оцінка за поширеністю хвороби 2. Оцінка за інтенсивністю ураження 3. Оцінка за типом імунності 4. Оцінка за толерантністю	6
13	<b>Тема 13. Захист рослин від хвороб</b> 1. Селекція та сорторозміщення хворобостійких сортів 2. Внутрішньо-популяційний відбір 3. Селекція чистолінійних сортів 4. Програми створення сортів з тривалою стійкістю 5. Біотехнологічні методи створення стійких сортів	6
14	<b>Тема 14. Захист рослин від хвороб</b> 1. Хімічний захист рослин 2. Класифікація фунгіцидів 3. Особливості застосування контактних фунгіцидів 4. Принципи та методи прогнозів розвитку хвороб рослин 5. Проблеми резистентності і стратегія застосування системних фунгіцидів 6. Значення хімічного захисту рослин для економіки, екології та здоров'я населення	6
15	<b>Тема 15. Захист рослин від хвороб</b> 1. Методи біологічного захисту рослин 1.2 Принципи органічного землеробства 1.3 Біологічний захист рослин 2. Інтегрований захист рослин 2.1. Принципи інтегрованого захисту рослин 2.2. Переваги інтегрованого захисту рослин	6
	<b>Разом</b>	<b>90</b>

#### 4. МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

ДРН	Методи викладання (робота, що буде проведена викладачем під час аудиторних занять, консультацій)	Кількість годин	Методи навчання (які види навчальної діяльності має виконати <u>студент самостійно</u> )	Кількість годин
ДРН 1. Володіти сучасними методологіями з визначення та ідентифікації шкідливих організмів, проводити діагностику хвороб рослин за стадіями розвитку і етапами органогенезу рослин	<ul style="list-style-type: none"> <li>- <b>словесні</b> (навчальна лекція, бесіда, розповідь, пояснення, навчальна дискусія);</li> <li>- <b>наочні</b> (демонстрація, ілюстрація, презентація);</li> <li>- <b>практичні</b> (вправа, дослід, практична робота);</li> </ul>	8	Уважне читання конспектів і продумування проблемних питань лекцій, рішення завдань; - відвідування бібліотеки, робота з різноманітною літературою, ведення записів, конспектів;	11
ДРН 2. Володіти спеціальними знаннями з захисту та карантину рослин що сприятимуть можливості прогнозувати розвиток епіфітотій та проводити і організувати вчасно технологічні заходи профілактики розвитку епіфітотій	<ul style="list-style-type: none"> <li>- за логікою викладу (індукція, дедукція);</li> <li>- <b>за рівнем пізнавальної активності</b> (пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, проблемний виклад, частково-пошукові, дослідницькі);</li> </ul>	7	- обговорення навчального матеріалу з іншими студентами без участі викладача; - підготовка доповідей, повідомлень, реферату, презентацій;	11
ДРН 3. Здатність розробляти комплексні заходи із захисту і карантину рослин для підприємств, установ, організацій усіх форм власності.	<ul style="list-style-type: none"> <li>- <b>інтерактивних методів навчання</b> (інтерактивні технології колективно-групового та коперативного навчання: загальне коло, мікрофон, незавершені ідеї, мозковий штурм, casemетод, робота в малих групах, діалог, синтез думок, спільний проект, пошук інформації, коло ідей);</li> </ul>	7	- виконання індивідуального завдання; використання ПК	11
ДРН 4. Уміти координувати, інтегрувати та удосконалювати процеси під час проведення профілактичних заходів щодо виникнення епіфітотій.	<ul style="list-style-type: none"> <li>- <b>нетрадиційні методи навчання</b> (викладач як модератор, ігрове</li> </ul>	8		11
ДРН 5. Здатність виявляти закономірності розвитку і поширення хвороб рослин і розробляти науково-	<ul style="list-style-type: none"> <li>- <b>нетрадиційні методи навчання</b> (викладач як модератор, ігрове</li> </ul>	7		11

обґрунтовані, науково-організаційні основи застосування заходів захисту і карантину рослин.	проектування).			
ДРН6. Організувати та планувати агротехнічні, імунологічні, хімічні та біологічні заходи захисту рослин від хвороб, обґрунтовувати доцільність використання хімічних та біологічних засобів захисту рослин від хвороб залежно від фітосанітарного стану посівів		7		11
ДРН7. Орієнтуватися в типах та факторах, які впливають на розвиток хвороб, їх діагностичні ознаки, освоєння методів ідентифікації патогенів, біологічні та екологічні особливості розвитку хвороб рослин, визначати за діагностичними ознаками в лабораторних та польових умовах найбільш поширені та шкідливі хвороби сільськогосподарських культур		8		12
ДРН8. Орієнтуватися в закономірностях місця резервації та зберігання збудників хвороб, збору даних для складання прогнозів розвитку шкідливих хвороб в залежності від погодних умов, визначення розмірів втрат врожаю сільськогосподарських рослин від хвороб різної етіології.		8		12
<b>Всього</b>		<b>60</b>		<b>90</b>



## 5. ОЦІНЮВАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

При оцінюванні за освітнім компонентом використовується безперервне оцінювання – це поєднання сумативного та формативного оцінювання. Безперервне оцінювання застосовується з метою встановлення зворотного зв'язку зі студентами та сумативного оцінювання з фіксуванням оцінок. Обов'язковою умовою є, щоб метод оцінювання дозволяв перевірити, досягнуті чи ні встановлені результати навчання. Для цього і використовуються декілька методів одночасно.

### 5.1. Сумативне оцінювання

Сумативне оцінювання – підбиває підсумки навчальної діяльності студента у певний момент часу, зазвичай у кінці модулів (модуль 1, модуль 2), атестація та іспит. Сумативне оцінювання можна описати, як оцінювання по закінченні курсу, яке дозволяє визначити рівень досягнень студента, що підсумовує певний етап навчання.

#### 5.1.1. Для оцінювання очікуваних результатів навчання передбачено

№	Методи сумативного оцінювання	Бали / Частка у загальній оцінці	Дата складання
1.	Тест множинного вибору та індивідуальне завдання. (Модуль 1. Передумови виникнення епіфітотій)	20 балів / 20%	2 семестр, 7 тиждень
2.	Контролюючий тест (питання з множинним вибором; проміжна атестація)	15 балів / 15%	2 семестр, 7 тиждень
3.	Тест множинного вибору та індивідуальне завдання (Модуль 2. Особливості інфекційного процесу в рослин та розвиток епіфітотій і їх профілактика); Презентація, доповідь	35 балів / 35%	2 семестр, 15 тиждень 7-14 тиждень
4.	Письмовий екзамен (різновид – тестовий у поєднанні з розгорнутою відповіддю на індивідуальне завдання)	30 балів / 30%	2 семестр, екзаменаційна сесія

#### 5.1.2. Критерії оцінювання

Компонент	Незадовільно	Задовільно	Добре	Відмінно
	<12 балів	12-15 балів	15-18 балів	18-20 балів
Тест множинного вибору та індивідуальне завдання. (Модуль 1. Передумови виникнення епіфітотій).	Вимоги щодо завдання не виконано	Більшість вимог виконано, але окремі питання розкриті не повністю, відсутній аналіз вивченого матеріалу	Виконано усі вимоги завдання	Виконано усі вимоги завдання, чітко інтерпретовано отримані результати, зроблені пропозиції щодо поліпшення та удосконалення конкретних питань, сформована своя думка та своє бачення певної проблеми, продемонстровано здатність до критичної оцінки різних джерел інформації, вдумливість, зроблені висновки щодо використання

				отриманих знань у професійній діяльності
Контролюючий тест (питання з множинним вибором; проміжна атестація)	<9 балів	9-11 балів	12-13 балів	14-15 балів
	Менше 6 вірних відповідей на питання тесту	6-7 вірних відповідей на питання тесту	8 вірних відповідей на питання тесту	9-10 вірних відповідей на питання тесту
Тест множинного вибору та індивідуальне завдання (Модуль 2. Особливості інфекційного процесу в рослин та розвиток епіфітотій і їх профілактика); Презентація, доповідь	<20 балів	21-25 балів	26-31 балів	32-35 балів
	Вимоги щодо завдання не виконано	Більшість вимог виконано, але окремі питання розкриті не повністю, відсутній аналіз вивченого матеріалу	Виконано усі вимоги завдання, продемонстровано вільне володіння матеріалом	Виконано усі вимоги завдання, чітко інтерпретовано отримані результати, зроблені пропозиції щодо поліпшення та удосконалення конкретних питань, сформована своя думка та своє бачення певної проблеми; Виконано усі вимоги завдання, продемонстровано високу обізнаність у закріпленій за здобувачем темі, здатність до критичної оцінки різних джерел інформації, вдумливість, зроблені висновки щодо використання отриманих знань у професійній діяльності
Іспит	<18 балів	18-21 балів	22-26 балів	27-30 балів
	<60% правильних відповідей  Відсутність розуміння конкретних предметних теорій, парадигм, концепцій та	60-74% правильних відповідей  Деяке розуміння конкретних предметних теорій, парадигм, концепцій та	75-89% правильних відповідей  Розуміння специфічних теорій, парадигм, концепцій та принципів, також	90-100% правильних відповідей.  Глибоке розуміння специфічних теорій, парадигм, концепцій та принципів, а також глибоке розуміння більш спеціалізованих областей

	принципів	принципів Відтворювати знання на основі безпосередньо викладеного матеріалу в межах ОК	розуміння більш спеціалізованих областей Відтворювати знання, безпосередньо викладеного матеріалу в межах ОК із деякими доказами більш широкого дослідженн	Відтворювати знання отримані поза межами безпосередньо викладеного матеріалу в межах ОК Вміння шукати, аналізувати, синтезувати та узагальнювати та критично оцінювати інформацію
--	-----------	---	---	--

## 5.2. Формативне оцінювання

Формативне оцінювання (assessment) є джерелом інформації про успішність засвоєння результатів навчання як для викладачів, так і для самих здобувачів. Формативне оцінювання, як правило, проводиться в ході вивчення ОК. Результати виконання здобувачами оціночних завдань допомагають викладачу при прийнятті рішень щодо характеру подальшого навчання.

№	Елементи формативного оцінювання	Дата
1	Невеликі тести (до 5 хв.)	Щотижнево, наприкінці практичного заняття
2	Співпраця здобувачів у групі та здатність працювати зосереджено	Щотижнево, упродовж семестру
3	Уважна перевірка та аналіз виконаних завдань	Щотижнево, упродовж семестру
4	Індивідуальні бесіди про результати виконаних завдань	Щотижнево, упродовж семестру
5	Захист практичних робіт	Щотижнево, упродовж семестру
6	Аналіз фахових текстів чи даних	Щотижнево, упродовж семестру
7	Обговорення обраних шляхів розв'язання проблеми	Щотижнево, упродовж семестру
8	Усні презентації, самооцінювання та взаємооцінювання	2-12 тиждень
9	Оволодіння навичками та вміннями при спостереженні	Щотижнево, упродовж семестру
10	Спостереження за здобувачами у процесі виконання завдань	Щотижнево, упродовж семестру

### 5.3. Розподіл балів, які отримують здобувачі під час вивчення ОК

Поточне оцінювання															Разом за модулі та	Підсумковий тест - іспит	Сума
Модуль 1 – 20 балів								Модуль 2 – 35 балів									
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	55	30	100
2	2	2	2	3	3	3	3	5	5	5	5	5	5	5			

Оцінювання самостійної роботи студента. Матеріал для самостійної роботи студентів, який передбачений в темі практичного заняття одночасно із аудиторною роботою, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному аудиторному занятті. Оцінювання тем, які виносяться на самостійне опрацювання і не входять до тем аудиторних навчальних занять, здійснюється під час підсумкового контролю.

Розподіл балів системи ЄКТС за результатами навчання і семестрової (підсумкової) атестації у формі екзамену:

до 55 балів – за результатами модульного контролю упродовж семестру;

до 15 балів – за результатами проміжної атестації;

до 30 балів – за результатами семестрової (підсумкової) атестації.

#### Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	<b>A</b>	відмінно	зараховано
82-89	<b>B</b>	добре	
75-81	<b>C</b>		
69-74	<b>D</b>	задовільно	
60-68	<b>E</b>		
35-59	<b>FX</b>	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	<b>F</b>	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

## 6. НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ (ЛІТЕРАТУРА)

### 6.1. Основні джерела

#### 6.1.1. Підручники, посібники

1. Оптимізація інтегрованого захисту польових культур : Довідник

[ Ю. Г. Красиловець, В. С. Зуза, В. П. Петренкова, В. В. Кириченко та ін.] ; за ред. В. В. Кириченка, Ю. Г. Красиловця. Харків : Магда LTD, 2006. 252 с.

8. Білик М.О., Євтушенко М.Д., Марютин Ф.М. Захист овочевих культур від хвороб і шкідників у закритому ґрунті. Х.: Еспада, 2003. 464 с.

9. Крутякова В. І., Гулич О. І., Пилипенко Л. А. Біологічний метод захисту сільськогосподарських культур: перспективи для України. Вісник аграрної науки. 2018. № 11. С. 159–168.

10. Довідник для практичних занять по захисту рослин «Засоби для знищення шкідливих комах та гризунів» . Федорчук М.І., Коковіхін С.В., Урсал В.В., Марковська О.Є. – Херсон: Колос, 2013. 115 с.

11. Довідник для практичних занять по захисту рослин «Засоби для боротьби з небажаною рослинністю». Федорчук М.І., Коковіхін С.В., Урсал В.В., Марковська О.Є., Онищенко С.О. –Херсон: Колос, 2013. –213 с.

12. Интегрированные системы защиты растений от вредителей, болезней и сорняков: рекомендации/ Нац. акад. наук Респ. Беларусь; Ин-т защиты растений НАН Беларуси; под ред. С.В.Сороки.– Мн.: Бел.наука, 2005 - 462 с.

13. Погріб О.О. Аграрне право України : Підручник. К.: Істина, 2007. 448 с.

14. Бровдій В.М., Гулий В.В., Федоренко В.П. Біологічний захист рослин. Навчальний посібник. Київ: Світ, 2004. 352 с.

15. Євтушенко М.Д., Марютин Ф.М., Туренко В.П. Фітофармакологія. К.: Вища освіта, 2004.

16. Писаренко В.М., Писаренко П.В. Захист рослин: екологічно обґрунтовані системи. Полтава: Камлот, 1999. С. 51-68.

17. Стратегія і тактика захисту рослин. Том 1 Стратегія. Монографія під редакцією В.П. Федоренка. Київ, 2012. 500 с.

18. Коваленко І. М., Кандиба Н М., Рожкова Т. О., Крючко Л. В., Бакуменко О. М., Коваленко В. М., Верещагін І. В., Данильченко О. М. Навчальний посібник «Лабораторна справа в агрономії». Суми : ФОП Цьома С.П. 2020. 236 с. ISBN 978-617-7487-67-7

19. Головин П. Н. и др. Практикум по общей фитопатологии. – СПб.: Издательство "Лань", 2002. – 288 с.

20. Марютин Ф.М., Пантелеев В. К., Білик М.О. Фітопатологія: Навчальний посібник. Харків: Еспада, 2008. 552 с.

21. Марков І. Л. [та ін.]. Фітопатологія : підруч. для підгот. бакалаврів напряму 6.090101 "Агрономія" у вищ. аграр. навч. закл. II-IV рівнів акредитації. Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. Київ : Фенікс, 2015. 455 с.

22. Общая фитопатология: учебник для вузов / [Попкова К.В., Шкаликов В.А., Стройков Ю.М. и др.]. - 2 -ое изд., перераб. и доп. – М.: Дрофа, 2005. – 445 с.

23. Helyer Neil, Cattlin Nigel D., Brown Kevin C. Biological Control in Plant Protection: A Colour Handbook, Second Edition. CRC Press. 2014. 276 с.

### **6.1.2. Методичне забезпечення**

24. Власенко В.А., Сарбаш В.М. Словник термінів з біологічного захисту рослин для студентів 4 курсу з напряму 6.010905 «Захист рослин» денної та заочної форми навчання: навчальний посібник. (Протокол № 9 від «22» травня 2012 року). Суми. СНАУ, 2012. 54 с.

25. Власенко В.А., Рожкова Т.О. Епіфітотіологія. Методичні вказівки щодо проведення лабораторно-практичних занять для студентів 5 курсу денної форми навчання із спеціальності 8.09010501 «Захист рослин», освітньо-кваліфікаційний рівень: Магістр. Суми: СНАУ. 2015. 70 с.

26. Власенко В.А., Рожкова Т.О., Бакуменко О.М. Епіфітотіологія. Методичні вказівки до проведення лабораторно-практичних занять для студентів 5 курсу спеціальність 8.09010501 – "Захист рослин" денної форми навчання (Протокол № 11 від 12 квітня 2016 р.). Суми: СНАУ. 2016 р. 103 с.

27. Власенко В.А., Бакуменко О.М. Епіфітотіологія: навчальний посібник для студентів-магістрів спеціальності 202 «Захист і карантин рослин» денної форми навчання (протокол № 8 від 22 травня 2018 року). Суми: СНАУ, 2018р., 170 с.

### 6.1.3. Електронні ресурси

1. Електронна енциклопедія сільського господарства. Режим доступу: <http://www2.agroscience.com.ua>
2. Система захисту рослин від бур'янів, шкідників та хвороб. Режим доступу: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/posibnuku/246/16.pdf>
3. Біологічний метод. Режим доступу: [http://www.referatcentral.org.ua/geography\\_economic\\_load.php?id=405](http://www.referatcentral.org.ua/geography_economic_load.php?id=405)
4. GrowHow. Органічне землеробство краще традиційного? Режим доступу: <https://www.growhow.in.ua/organichne-zemlerobstvo-krashhe-tradytsijnogo/>
5. Біологічний метод захисту рослин від шкідливих організмів. Режим доступу: <http://www.br.com.ua/referats/Biology/121088-2.html>
6. СуперАгроном. Біологізація рослинництва: наскільки вона реальна в умовах України. Режим доступу: <https://superagronom.com/articles/351-biologizatsiya-roslinnitstva-naskilki-vona-realna-v-umovah-ukrayini-chi-mojna-protistavitibiopreparati-ta-himichni-zzr> .
7. Бібліотечно-інформаційний ресурс СНАУ (книжковий фонд, періодика, фонди на електронних носіях, тощо). Режим доступу: <https://library.snau.edu.ua/>.
8. Інституційний репозиторій СНАУ (наукові статті, автореферати дисертацій та дисертації, навчальні матеріали, студентські роботи, матеріали конференцій, навчальні об'єкти, наукові звіти, тощо). Режим доступу: <http://repo.snau.edu.ua/>.
9. Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/> (Київ, проспект Голосіївський, 3, +380 (44) 525-81-04) та інших бібліотек.
10. Система захисту рослин від бур'янів, шкідників та хвороб. Режим доступу: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/posibnuku/246/16.pdf>.
11. Аграрний сектор України. Режим доступу: <http://agroua.net/>
12. Топ-200 агрокомпаній: Як розвивається ринок органічної продукції в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://delo.ua/business/top-200-agrokompanij-kak-razvivaetsja-rynokorganicheskoy-produk-283578/?supdated\\_new=1419171582](http://delo.ua/business/top-200-agrokompanij-kak-razvivaetsja-rynokorganicheskoy-produk-283578/?supdated_new=1419171582)
13. Органічне землеробство як перспектива для економіки АПК України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://orgzem.zo.net.ua/?p=232>
14. Biological plant protection. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [https://scholar.google.com.ua/scholar?q=biological+plant+protection&hl=uk&as\\_sdt=0,5](https://scholar.google.com.ua/scholar?q=biological+plant+protection&hl=uk&as_sdt=0,5)
15. Агростадіон. Каталог біопрепаратів. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://agrostadion.com/catalog/biopreparaty/>
16. Чикин Ю. А. Общая фитопатология (часть 1): Учебное пособие. Томск: ТГУ, 2001. 170 с. Электронный ресурс: [http://window.edu.ru/window/library/pdf2txt?p\\_id=22983](http://window.edu.ru/window/library/pdf2txt?p_id=22983)
17. Чулкина В. А. Биологические основы эпифитотологии. М.: Агропромиздат, 1991. 287 с. ISBN 5-10-001224-2. Электронный ресурс: <http://www.twirpx.com/file>.
18. Торопова Е. Ю., Стецов Г. Я., Чулкина В. А. Эпифитотология : [учебное пособие по агрономическим специальностям] – 2-е изд., перераб. и доп. Библиог, 2011 с. 701-703. ISBN 978-5-94477-092-9 : 330 р. Электронный ресурс: [http://webirbis.spsl.nsc.ru/irbis64r\\_01/cgi/cgiirbis\\_64](http://webirbis.spsl.nsc.ru/irbis64r_01/cgi/cgiirbis_64).

### 6.2. Додаткові джерела

1. Власенко В.А., Башлай А.Г., Бакуменко О.М., Перхун М.М. Біологічний метод захисту рослин в Україні. Міжнародна науково-практичної конференція "Гончарівські читання, 26-29 квітня 2020 року. Суми, 2020. С. 132-135.

2. Бакуменко О. М., Власенко В. А. Адаптивний рівень сортів пшениці м'якої озимої створених різними селекційними установами України. Міжнародна наукова конференція «Наукові читання до 100-річчя від дня народження професора Івана Вікторовича Яшовського», 14-15 серпня 2019 р. ННЦ «Інститут землеробства НААН», смт Чабани. 2019. 49-52.
3. Горбась С.М., Бакуменко О. М. Використання регуляторів росту рослин при розмноженні смородини чорної. International Multidisciplinary Conference «Science And Tehnology Of The Present Time : Priority Development Directions Of Ukraine And Poland», 19-20 October 2018. Wolomin, Respublic of Poland. 2018. P. 85-88.
4. Бакуменко О.М., Власенко В.А., Осьмачко О.М. Сучасний український сортимент пшениці м'якої озимої як генетичне джерело селекційних ознак. Міжнародна науково-практична конференція «Аграрна освіта та наука: досягнення та перспективи розвитку», 26-27 березня 2020 року. Біла Церква, 2020. С.57-60.
5. Бакуменко О.М., Пальоха А.В. Резистентність різних сортів пшениці озимої в умовах північно-східного Лісостепу України. Матеріали науково-практичної конференції викладачів, аспірантів та студентів Сумського НАУ (17-20 квітня 2020 р.). Суми, 2020. С. 35.
6. Бакуменко О. М., Власенко В. А., Осьмачко О. М. Створення вихідного матеріалу, стійкого до несприятливих біологічних чинників, як складова екологічно орієнтованих технологій захисту рослин. Міжнар. наук-практ. конф. факультету захисту рослин Харківського національного аграрного університету ім. В. В. Докучаєва : Проблеми екології та екологічно орієнтованого захисту рослин (29–30 жовтня 2020 р.). Харків: «Планета–прінт», 2020. С. 18-19.
7. Бакуменко О.М., Осічев Д. Р., Пальоха А. В. Біологічні особливості розвитку *Anisoplia austriaca* Hrbst. у фітоценозах *Triticeae*. Матеріали науково-практичної конференції викладачів, аспірантів та студентів Сумського НАУ, 19-23 квітня 2021 р. Суми, 2021. С.23.
8. Бакуменко О.М., Смиченко Д. В. Органічне вирощування *glycine max* та біологічний контроль шкідливих об'єктів. Матеріали науково-практичної конференції викладачів, аспірантів та студентів Сумського НАУ, 19-23 квітня 2021 р. Суми, 2021. С. 24.
9. Rastija, V.; Vrandečić, K.; Ćosić, J.; Majić, I.; Šarić, G.K.; Agić, D.; Karnaš, M.; Lončarić, M.; Molnar, M. Biological Activities Related to Plant Protection and Environmental Effects of Coumarin Derivatives: QSAR and Molecular Docking Studies. *Int. J. Mol. Sci.* 2021, 22, 7283. <https://doi.org/10.3390/ijms22147283>
10. Ganguly P, Siddiqui MW, Goswami TN, Ansar M, Sharma SK, Anwer MA, Prakash N, Vishwakarma R and Ghatak A (2021) Souvenir. International Web Conference on Ensuring Food Safety, Security and Sustainability through Crop Protection, August 5 & 6 2020. Bihar Agricultural University, Sabour, Bhagalpur, India. th th Pp – ISBN: 9788195090846.
11. Abhisek Saha Bionanotechnology-Based Nanopesticide Application in Crop Protection Systems. Book Editor(s):Chaudhery Mustansar Hussain, Sudheesh K. Shukla, Bindu Mangla. 2021. <https://doi.org/10.1002/9781119809036.ch3>
12. Власенко В. А., Рожкова Т. О. Загальна мікологія: навчальний посібник. Суми: Сумський національний аграрний університет, 2016. 271с.
13. Osmachko, O. M., Vlasenko, V. A., Bakumenko, O. M., & Bilokopytov, V. I. (2020). Characteristics of immunity to leaf diseases of winter wheat samples under the conditions of the north-east forest steppe of Ukraine. *Regulatory Mechanisms in Biosystems*, 11(1), 45–53. doi:10.15421/022006 (*Web of Science*).
14. Vlasenko V., Bakumenko O., Osmachko O., Bilokopytov V., Meng F., Humeniuk O. The Usage Perspectives Of The Chinese Current Wheat Geno-Plasm In The Breeding Of A New Ukrainian Variety Generation. *AgroLife Scientific Journal*. Volume 8. Number 2. Румунія : Бухарест, 2019. P. 162-173. (*Web of Science*).
15. Власенко В. А., Осьмачко О. М., Бакуменко О. М. Резистентність сортів пшениці озимої вітчизняної селекції проти бурої іржі в умовах Північно-східного Лісостепу України. *Агробіологія*. Біла Церква, 2014. №2 (113). С. 13-16.

16. Duveiller E, Kandel YR, Sharma RC, Shrestha SM (2005) Epidemiology of foliar blights (spot blotch and tan spot) of wheat in the plains bordering the Himalayas. *Phytopathology* 95, 248–256.

17. Reynolds MP, Muzeeb-Kazi A, Sawkins M (2005) Prospects for utilising plant-adaptive mechanisms to improve wheat and other crops in drought-and salinity-prone environments. *The Annals of Applied Biology* 146, 239–252. doi:10.1111/j.1744-7348.2005.040058.x.

### **6.3. Програмне забезпечення**

1. Excel.
2. Текстовий редактор Word.
3. Microsoft Office Power Point.
4. Електронна база даних з програмою «Agrobase». Веб-версія: <https://agrobasesapp.com/>
5. Програма Greenval. Веб-версія: <https://greenval.org/about>
6. Серія спеціалізованого програмного забезпечення для АПК України Щорічник Енциклопедія пестицидів і агрохімікатів. Версія 9.0.6.4 DeskTop. Режим доступу: <http://www.oldis.net.ua>

### **Шановні студенти!**

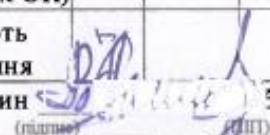
Ви можете скористатися можливостями неформальної освіти, зокрема можливе вивчення елементів дисципліни через масові он-лайн курси, зокрема такі: «ПРОМЕТЕУС» за посиланням: <https://prometheus.org.ua/>. Отримавши відповідні сертифікати, вам можуть бути зараховані здобуті результати навчання за темою курсу.

Наприклад: Інтенсивний онлайн-курс “Агрономія”  
[https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:UCAB+AGRO101+2021\\_T1/about](https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:UCAB+AGRO101+2021_T1/about)



**РЕЦЕНЗІЯ НА РОБОЧУ ПРОГРАМУ (СИЛАБУС)  
ЕПІФІТОЛОГІЯ**

Параметр, за яким оцінюється робоча програма (силабус) освітнього компонента гарантом або членом проєктної групи	Так	Ні	Коментар
Результати навчання за освітнім компонентом (ДРН) відповідають НРК	+		
Результати навчання за освітнім компонентом (ДРН) відповідають передбаченим ПРН (для обов'язкових ОК)	+		
Результати навчання за освітнім компонентом дають можливість виміряти та оцінити рівень їх досягнення	+		

Член проєктної групи ОП Захист і карантин рослин  З.А. Власенко  
(підпис) (ПІП)

Параметр, за яким оцінюється робоча програма (силабус) освітнього компонента викладачем відповідної кафедри	Так	Ні	Коментар
Загальна інформація про освітній компонент є достатньою	+		
Результати навчання за освітнім компонентом (ДРН) відповідають НРК	+		
Результати навчання за освітнім компонентом (ДРН) дають можливість виміряти та оцінити рівень їх	+		
Результати навчання (ДРН) стосуються компетентностей студентів, а не змісту дисципліни (містять знання, уміння, навички, а не теми навчальної програми дисципліни)	+		
Зміст ОК сформовано відповідно до структурно-логічної схеми	+		
Навчальна активність (методи викладання та навчання) дає змогу студентам досягти очікуваних результатів навчання	+		
Освітній компонент передбачає навчання через дослідження, що є доцільним та достатнім для відповідного рівня вищої освіти	+		
Стратегія оцінювання в межах освітнього компонента відповідає політиці Університету/факультету	+		
Передбачені методи оцінювання дозволяють оцінити ступінь досягнення результатів навчання за освітнім компонентом	+		
Навантаження студентів є адекватним обсягу освітнього компонента	+		
Рекомендовані навчальні ресурси є достатніми для досягнення результатів навчання (ДРН)	+		
Література є актуальною	+		
Перелік навчальних ресурсів містить необхідні для досягнення ДРН програмні продукти	+		

Рецензент (викладач кафедри захисту рослин)

(підпис)

 (ПІП)

Сметь О.М.

*Додаток 1*

Робочу програму перезатверджено на 2022-2023 навчальний рік без змін.

(засідання кафедри захисту рослин від «06» червня 2022 р., протокол № 20).

В.о. завідувачки кафедри  
захисту рослин ім. А.К. Мішньова



О.М. Бакуменко